

Ahşap ustalığına dair...

► Anadolu kültürü ve ahşap dediğimizde hemen aklımıza her geçen gün sayıları azalan ahşap ustalarımız gelir... Bazen kederlerini bazen sevinçlerini yansıtmışlardır ahşaba... Onlarla konuşulacak o kadar çok şey vardır ki ahşaba dair... Çünkü ahşap zaman ister, sabırlı ellerde şekillenmek, akli kullanarak işlenmek ve tasarlamak ister... Ahşap ustası iyi bir matematikçi, iyi bir mimar, iyi bir mühendis olmalıdır ki yıllara dirensin yaptıkları, aksın kuşaktan kuşağa...

Ne de olsa "Eşek ölür yük semeri, zengin ölür para kemeri, sanatkar ölür kalır eseri.." dememişler mi?.. İşte bunun için ahşap ustası olmak sorumluluk ister.

KUDEB Ahşap Eğitim Atölyesi ustaları ahşap işlemedeki hünerlerini apaçık sergiliyorlar... Ustaların, Zeyrek ve Süleymaniye mahallerinde yürütülen ahşap ev onarım ve restorasyon çalışmalarındaki azimleri, genç ahşap ustası adaylarına gösterdikleri ilgi usta-çırak ilişkisinin belki de son dönemlerde yaşanan en güzel örneklerinden... KUDEB Ahşap Atölyesi'nde yaşanan güzellikleri, doğru olduğuna inancımızın tam olduğu işlerimizi, sizlerle paylaşmak istedik ve her sayımızda bir ustamızla ahşaba, ahşap ustalığına dair ne varsa konuşacağız...

İlk söyleşimizi KUDEB Ahşap Eğitim Atölyesi Usta Başları'ndan Ali Gül ile yaptık...

Demet Sürücü: Ali Usta, bize kendini kısaca tanıtır mısın? Ahşaba merakın ne zaman ve nasıl başladı?

Ali Gül: 21 Şubat 1954'de Malatya, Arapgir'de doğdum, eğitim hayatının ardından bir ahşap atölyesinde çırak olarak işe başladım. Aslında aklımda mekaniğe olan merakımdan oto tamircisi olmak vardı ya da matbaa işi

ile ilgilenmek istiyordum, ama ahşap işine başlayınca bırakamadım... O zamanlar arkadaşlarımla sohbet ederken oto tamirciliğinin yağlı, kirli bir iş olduğu hatta genç kızların oto tamircilerini bu sebeple pek uygun eş olarak görmedikleri söylenirdi... Ben de düşündüm, evet bir metale dokunmak ile ahşaba dokunmak arasında çok fark vardı.

Bazen kederlerini bazen sevinçlerini yansıtmışlardır ahşaba... onlarla konuşulacak o kadar çok şey vardır ki ahşaba dair... çünkü ahşap zaman ister, sabırlı ellerde şekillenmek, akli kullanarak işlenmek ve tasarlamak ister...

Ahşap insanı kendine çekiyordu, sınımsıktı. İşte bu sebeple ahşap işinde karar kıldım diyebilirim... Kızların ilgisi de önemli tabii...

Ahşap işlerine 1968 yılında başladım... Askere kadar değişik yerlerde çalıştım... Benden önce bu işlere başlayanları da çalışkanlığımla, becerilerimle geçtim... Başlangıçta Mahmutpaşa'da Kürkçü Han'da ardından askere gidene kadar Beyoğlu civarında çalıştım. 1980'lerin başında da kendi işimi kurdum ve yeni bir ekip ile çalışmalara başladım.

D.S: Eski ahşap eserlerde çalışmaya ne zaman başladınız?

A.G: Bugünkü Rölöve ve Anıtlar Müdürü Dr. Hüseyin Kaya ile tanışmam eski eser onarı-

mı ve restorasyonuna ağırlık vermeme sebep oldu. Daha önce Cankurtaran'da bugün hala pansiyon olarak kullanılan bir köşk onarımı yaptım, bu çalışmada da Mimar Süreyya Saruhan ile çalışmıştım... Çağaloğlu'nda Kültür Bakanlığı'na bir kitap satış mağazası yaptım... Bugünkü Ayasofya El Sanatları Sergi Salonu olan yerde bahçe düzenlemeleri yaptım. Böylece eski eserlerin bahçelerinde yanında çalışmalara başlayarak eski esere olan ilgim daha da arttı...

Ekonomik nedenlerden dolayı eski eserle çalışmak her zaman mümkün olmadı... Zaman zaman mağaza dekorasyonları yaptım, tekstil firmalarından, kuyumculara kadar bir çok işletmeye dekorasyon işleri yaptım.

D.S: Peki, 40 yıllık ahşap ustası olarak sizce ahşap ustası ne demek?

A.G: Ahşap ustası olmak için sabırlı olmak, ahşabı sevmek gerekiyor. Usta yapacağı işin hayalini kurabilecek... İşe başlar-ken hayalini çizecek ya da çizilen bir evraki okuyabilecek.. Ahşap ustalığı emek ister.. Ahşapta her an farklı bir malzeme ile karşılaşabilirsiniz. Bu sebeple ahşapta zaman çok önemli... Usta olmak zaman istiyor... Zamanla gelişmek, zamanla tanımak gerekiyor ahşabı... Ben böyle yaptım hala da yeni şeyler öğreniyorum... Bugünkü nesil ahşaba gereken kıymeti vermiyor... Ahşabı da ahşap ustalığını da halbuki bu eskiden böyle değildi... Ama sanırım yeniden canlanacak bir meslek ahşap ustalığı çünkü yaptığımız çalışmalar bize umut veriyor. Gençlerle yaptığımız doğruları anlattığınızda az da olsa karşılığını alıyorsunuz... Ahşap ustası adaylarına söylenecek en önemli husus; işi sevmeleri... İş sevmediklerinde zaten başarılı

olmalarını bekleyemeyiz.

D.S: Sizce, ahşap nasıl bir malzeme?

A.G.: Ahşap uzun ömürlü bir malzeme, insan ahşaba yanlış müdahale etmediği sürece ahşap uzun yıllar yaşar...Demirin, betonun bittiği yerde bakıyorsunuz ki ahşap hala ayakta kalmıştır. Bir çalışmamda 700 yıl toprak altında kalmış meşe tomruklarını kullandım. Meşelerde hiçbir sorun yoktu, o tomruklardan güzel de bir iş çıkardım.

Onarımlar yürüttüğümüzü Zeyrek ve Süleymaniye'deki evlerde kullanılan ahşaplar karaçam ağırlıklı. Bugün yeni yapılarda meşeyi göremesek de o dönemlerde yapılan evlerde taşıyıcı ağırlıklı olarak meşeymiş. Ahşap evlerin yok olmasında bakımsızlık, ahşapla çimento-nun dolayısıyla da suyun teması en önemli etken. Tüm bu hor kullanımlara rağmen ahşap yapılar hala barınabilecek halde. Demek ki ustalık bir kez daha ön plana çıkıyor. Ahşap ev yaparken doğru malzemenin seçilmesi de gerekli. Malzemenin seçimini ustalarımız gider ormandan yapardı, ama bugün böyle bir şansımız yok. Usta ahşap türünün kullanım ömrünü bilecek. Örneğin, sedir odununu taşıyıcı olarak kullanırsan ben bunu sedire hakaret sayarım. Taşıyıcı olacak ahşap ile kapı, pencere doğraması olacak ahşabı karıştırmamak gerek.

D.S: Ahşap ev sahiplerine önerileriniz var mı?

A.G: Islak hacimlerin ahşapla doğrudan temasını kesmek gerekir. Evlerinin çatılarına yılda bir kez bakım yaptırmalarını, kırılmış kiremitlerini değiştirmelerini, yağmur inişlerinin tıkanıklıklarını gidermelerini tavsiye ederim.

Bugün ahşap evlere ilgi giderek artıyor. Elbette ki bu evi alan kişilerin

maddî durumları iyi olmalı ki evin onarımı, bakımı sorunsuz olsun. Ahşap işçiliği çok sıkı pazarlığı kaldırmaz. Eğer bir ahşap işinde sıkı pazarlık yaptım diyorsanız bilin ki o işte bazı ahşaplar çok kalitesizdir.

D.S. Ahşap ustalığının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

A.G: Sanatkârı olmayan bir memleket ölmeye mahkumsa bugün KUDEB- Ahşap Eğitim Atölyesi tarafından yürütülen çalışmaların İstanbul'un başka semtlerine hatta başka şehirlere taşınması gerekir.

Ahşap ustalığına kan kaybettirenlerin başında işini yanlış yapan, para kazanma hırsı ile doğru bildiklerini unutanlar geliyor. Özellikle toplu konutların birden bire arttığı yıllarda yanlış boyutlarda doğramalar yapıldı. Düşünün, 15 katta doğramadan tutunarak temizlik yapılıyor, çivi çaktığınız bir doğrama ağırlığa nasıl dayanacak. O zamanlar

benim atölyemde morza zivana açılarak günde 5 metre doğrama yaparken bazı atölyeler çivi ile birleştirerek günde 20 metre doğrama yapıyorlardı, işte bu yanlışlar ustalığa çok ciddi kayıplara yol açtı. Evi alanlar eve taşınmadan bu doğramaları çıkardı yerine yenilerini yaptırıldılar.

Taşıyıcılarda ve dış cep- helerde galvaniz saclı çiviler kullanmak gerekir. Osmanlı Dönemi'nde kullanılan dövme çivileri yapılardan söktüğümüzde sağlam olduklarını görüyoruz. Topkapı Sarayı Harem Dairesi'ndeki çalışmalarında bir çiviye ahşaba zarar vermemek için sökerken bir gün uğraştığımı biliyorum.

Şu anda evlerdeki çalışmalarımız devam ediyor, hava koşulları izin verdiği sürece elimizden geleni yapıyoruz. Ahşap karkas sistemle ev yapmak aslında ciddi bir gözlem gerektiriyor. Karkas sistem çözümlerini anlamak gerekir. Bunun için de mümkün olduğunca fazla yapı görmek, karşılaştırmak, anlamak gereklidir. İnşallah genç arkadaşlar ahşaba daha da yaklaşıp ve bu mesleğe sahip çıkarlar.

Ahşap yapı ustası Ali Usta